

FRÁSÖGN

af ársfundum Vestnorræna ráðsins í Nuuk, Grænland, 22.–24. október 2019.

Af hálfu Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins sóttu ársfundinn Guðjón S. Brjánsson formaður, Ásmundur Friðriksson, Bryndís Haraldsdóttir, Inga Sæland, Halla Signý Kristjánsdóttir og Lilja Rafney Magnúsdóttir, auk Bylgju Árnadóttur alþjóðaritarar.

Fyrsti dagskrárliður ársfundarins var fundur með utanríkisráðherrum vestnorrænu landanna. Þau Ane Lone Bagger, utanríkisráðherra Grænlands, og Kristján Þór Júlíusson, sjávarútvegsráðherra og staðgengill utanríkisráðherra, fluttu ávörp undir yfirskriftinni *Vestur-Norðurlönd og hafid*. Bagger sagði það ljóst af fornleifauppgreifri að sjávarlífverur hefðu alla tíð verið meginuppistaðan í mataræði Grænlandinga. Mengun hafsins væri áhyggjuefni þar sem plast fyndist í auknum mæli í maga lífvera. Töpuð veiðarfæri héldu áfram að veiða fisk og brotnuðu hægt niður. Bryndís Haraldsdóttir spurði ráðherrann hvort fram færi einhvers konar áhættugreining á erlendum fjárfestingartilboðum, sér í lagi innviðafjárfestingu á vegum Kínverja. Bagger sagði landsstjórnina vinna með Dönnum að greiningu á tilboðum um beina fjárfestingu. Þrátt fyrir að Grænlandingar byðu fjárfesta velkomna væri nauðsynlegt að hafa samráð þar um, sérstaklega þegar um væri að ræða mikilvæga innviði. Markmiðið væri alltaf að erlend fjárfesting væri til hagsbóta fyrir grænenskt samfélag. Kristján Þór Júlíusson sagði Íslendinga hafa unnið ötullega að því að styrkja aðra atvinnuvegi en sjávarútveg. Tilgangurinn væri ekki að hamla vexti sjávarútvegsins heldur að auka fjölbreytnina í atvinnulífinu. Þetta hefði skilað árangri, sérstaklega á síðustu árum með auknu vægi ferðaþjónustunnar. Miklir möguleikar væru á auknu samstarfi milli landanna þriggja og hlutverk stjórnámamanna væri að hvetja fyrirtækin til að auka samstarf sín á milli. Guðjón S. Brjánsson spurði ráðherra hvort forsenda væri fyrir því að auka samstarf vestnorrænu landanna um leit og björgun, sérstaklega í ljósi aukinna skipaferða um hafsvæði þeirra. Kristján Þór sagði nauðsynlegt að löndin mótuðu sér stefnu um hvernig þau hygðust bregðast við þessari áskorun.

Formenn landsdeilda gerðu ráðinu grein fyrir starfinu á liðnu ári og flutti Inga Sæland skýrslu Íslandsdeildar. Hún sagði Íslandsdeild hafa fengið á sinn fund ýmsa góða gesti til að ræða þá möguleika sem fælust í starfinu innan ráðsins. Meðal annars hefði Ólafur Ragnar Grímsson, fyrrverandi forseti og formaður Hringborðs norðurslóða, brýnt þingmennina til þátttöku í ráðstefnunni og til að nýta rödd sína á vettvangi norðurslóða. Einnig hefði Íslandsdeild heimsótt sendiskrifstofur Færeyja og Grænlands og rætt málefni vestnorrænu tungumálanna við Eirík Rögnvaldsson, prófessor emeritus.

Fulltrúar samstarfsaðila Vestnorræna ráðsins ávörpuðu einnig fundinn. Vittus Qujaukitsoq flutti ávarp fyrir hönd hinna vestnorrænu samstarfsráðherra Norðurlandanna. Hann benti á að Danmörk tæki við formennsku í norrænu ráðherranefndinni árið 2020. Þá myndu landsstjórnir Grænlands og Færeyja hvor standa fyrir einu formennskuverkefni. Grænlandingar hygðust leggja áherslu á sjálfbæra þróun strandsamfélaga á norðurslóðum. Magne Rommetveit, 3. varaforseti norska Stórþingsins, sagðist vonast til þess stækkun flugvallar á Grænlandi og bygging nýs hótels í Nuuk mundi hjálpa Grænlandingum að reka sjálfbæra ferðaþjónustu í auknum mæli.

Í umræðum um vestnorræna samvinnu benti Guðjón S. Brjánsson á að Vestnorræna ráðið væri með elstu þingmannasamtökum á norðurslóðum. Allir meðlimir ráðsins væru sammála um mikilvægi þess að vinna að sameiginlegum hagsmunum landanna þriggja. Miklar áskoranir væru fram undan og þörf fyrir meira samstarf í veröld sem breyttist hratt. Bryndís Haraldsdóttir tók til máls í umræðum um Vestnorræna ráðið og norðurslóðir og lagði hún áherslu á að staða landanna þriggja yrði sífellt sterkari á alþjóðlegum vettvangi í takt við

aukinn áhuga stórvelda á norðurslóðum. Sumir hefðu áhuga á að ná yfirráðum yfir auðlindum svæðisins á meðan aðrir ræddu um að friða svæðið. Mikilvægt væri að raddir íbúa svæðisins heyrðust og að lýðræðislega kjörnir fulltrúar þeirra töluðu máli þeirra, þar á meðal á vettvangi Norðurskautsráðsins.

Lilja Rafney Magnúsdóttir tók til máls í umræðum um sjávarútvegsmál. Hún sagði augljóst af svörum ríkisstjórnanna að ítarlegt samstarf væri milli landanna þriggja á sviði sjávarútvegsmála. Hún lýsti einnig ánægju með ítarlegar skýrslur ríkisstjórnanna um framfylgd ályktunar Vestnorræna ráðsins um rannsóknir á plastmengun í hafinu. Lilja vakti athygli á nýrri rannsókn sem framkvæmd hefði verið við strendur Grænlands sem sýndi fram á að stærstur hluti þess plasts sem fyndist í hafinu ætti uppruna sinn í nálægum byggðum. Þessar upplýsingar myndu gagnast við baráttuna gegn plastmengun í hafinu og lífverum þess. Í umræðum um menntamál fjallaði Ásmundur Friðriksson um ályktun ráðsins um stofnun vestnorræna eftirskóla. Ásmundur benti á að þetta skólaform, heimavistarskóli fyrir 14–18 ára unglinga, væri nær óþekkt á Íslandi. Svör ríkisstjórnar Íslands bentu enn fremur til þess að lítill vilji væri til að skoða möguleikann á því að stofna nýtt skólastig. Hann lýsti ánægju sinni með nýtt samstarf menntaskóla á Íslandi, Grænlandi, í Færeyjum og Danmörku og sagði það uppfylla kjarnann í ályktuninni með því að efla þekkingu ungmenna á vestnorrænni menningu og tungu. Ráðið samþykkti einróma að fella ályktunina úr gildi.

Í umræðum um samgöngur og innviði sagði Halla Signý Magnúsdóttir að samgönguinnviðir væru forsenda auðlindanýtingar og vöruflutnings. Markmið vestnorræns samstarfs væri meðal annars að auka viðskipti og nýr samningur milli Eimskips og Royal Arctic Line um reglubundnar siglingar fraktskipa milli Vestur-Norðurlanda hefði mikla þýðingu fyrir fyrirtæki í löndunum. Reglubundið flug milli landanna hefði einnig stuðlað að aukinni aðsókn ferðamanna. Sífellt aukinn áhugi væri á því að ferðast á norðurslóðum og upplifa óspillta náttúru og hreint loft. Í umræðum um menningarmál sagði Bryndís Haraldsdóttir frá frumvarpi um breytingu laga um endurgreiðslur til kvikmyndaframleiðenda sem allir meðlimir Íslandsdeildar hefðu skrifað undir. Lagabreytingin myndi hafa í för með sér að íslenskir kvikmyndaframleiðendur gætu fengið endurgreiðslur frá íslenska ríkinu vegna framleiðslukostnaðar sem félli til á Grænlandi og í Færeyjum. Vonuðust þingmennirnir til þess að þetta yrði löndunum sams konar lyftistöng fyrir kvikmyndaframleiðslu og ferðaþjónustu og raunin hefði verið á Íslandi.

Á ársfundi var samþykkt að næsta þemaráðstefna ráðsins yrði í Þórshöfn í Færeyjum í janúar 2020 og að þemaefnið yrði staða tungumálanna á Vestur-Norðurlöndum. Einnig að næsti ársfundur ráðsins yrði haldinn í húsakynnum Alþingis í september 2020. Ársfundurinn samþykkti tvær ályktanir sem verða sendar til þjóðþinga landanna þriggja til umfjöllunar. Í þeirri fyrstu eru ríkisstjórnir Vestur-Norðurlanda hvattar til þess að kanna möguleika á niðurgreiðslum flugferða ungmenna milli landanna þriggja. Í ályktuninni kemur fram að fyrirkomulagið gæti verið byggt upp á svipaðan hátt og hið evrópska *Interrail* og myndi auka möguleikana á að ungt fólk á Vestur-Norðurlöndum gæti heimsótt hvert annað og kynnst menningu og tungumáli nágranna sinna. Í annarri ályktuninni er kallað eftir stofnun umhverfisverðlauna hafsins. Með því yrði athygli vakin á mikilvægi sjálfbærra veiða og verndunar hafsins og auðlinda þess.

Að lyktum var samþykkt að Ríkisendurskoðun skyldi áfram vera endurskoðandi reikninga Vestnorræna ráðsins. Guðjón S. Brjánnson var einróma kjörinn formaður ráðsins fram að næsta ársfundi. Við það tækifæri sagði Guðjón heiminn allan beina sjónum sínum að norðurslóðum. Vestur-Norðurlönd þyrftu að ræða saman og takast sameiginlega og á sjálfbæran hátt á við áskoranir af völdum loftslagsbreytinga.

Í kjölfar ársfundar heimsótti Íslandsdeild sendiskrifstofu Íslands í Grænlandi og Kofoed-skólann sem veitir heimilisláusum í Nuuk aðstoð og þjálfun. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.